

GERONTOLOŠKO IZRAZJE

OSKRBOVALNI SISTEM

angleško: *social care system*

Oskrbovalni sistem sestavljajo vsi dejavniki, ki v določenem času, kraju ali skupnosti omogočajo, razvijajo in ovirajo kakovostno oskrbovanje ljudi, ki ne morejo sami opravljati vsakdanjih opravil. Oskrbovalni sistem sestavljajo: vsi oskrbovanci, vsi njihovi oskrbovalci, vsi načini, metode in pripomočki pri oskrbovanju, celokupno usposabljanje za oskrbovanje doma in v ustanovah, vsi oskrbovalni programi za razbremenilno pomoč družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem ter programi v oskrbovalnih ustanovah, vse oskrbovalne ustanove in organizacije za oskrbovanje na domu in v ustanovah, odločilna pa je zavestna in nezavedna vizija ali gledanje na oskrbo onemoglih ljudi, ki prevladuje v doživljanju ljudi in v javnem mnenju določene skupnosti.

Oskrba onemoglih ljudi je dejavnost, ki je toliko stara, kakor človeška vrsta. V tej dolgi zgodovini lahko razlikujemo tri paradigme oskrbe.

1. Tradicionalna domača oskrba. Ta je bila skoraj edina možnost vsa tisočletja do industrializacije v 19. in 20. stoletju. Starostno onemogle, bolne in invalidne ljudi so oskrbovali domači v razširjeni družini, tiste redke, ki so živeli sami, pa sosedje; za popotnike in berače so ponekod v hospicijah poskrbeli menihi, verske skupnosti ali bogataši.

2. Industrijska oskrba v ustanovah. V 20. stoletju so za ljudi, ki jih zaradi

zaposlitve, preselitve iz tradicionalnega okolja in drugih razlogov niso mogli oskrbovati domači in sosedje, začele delovati oskrbovalne ustanove. V Evropi je danes v oskrbovalne ustanove nastanjenih do ene četrtine od vseh, ki so v oskrbi. To so veliki domovi za stare ljudi. Njihova arhitektura in potek dneva oskrbovancev se zgledujeta po bolnišnici in hotelu. Nudenje oskrbovalnih storitev poteka po industrijski paradigmi uravntimerke za vse uporabnike, specializirane delitve dela in tekočega traku, kjer vsak zaposleni opravlja svojo storitev čim hitreje po vrsti od enega do drugega uporabnika. Ta sistem je izpopolnil oskrbovalno znanje, delovne metode in veščine, zanemiril pa medčloveški odnos med oskrbovancem in oskrbovalcem, pa tudi med lastniki ustanove in izvajalci oskrbe ter med samimi oskrbovalci; teži v institucionaliziranost, zato sta odhod v dom in delo v njem nezaželena.

3. Sodobni nacionalni sistem integrirane dolgotrajne oskrbe v krajevni skupnosti. Izhaja iz individualne osebne zgodovine in potreb posameznega oskrbovanca. Integrira osebni odnos in oskrbovalno storitev. Osebo premešča na dom, kjer v neformalno oskrbovanje komplementarno integrira svojce in poklicne oskrbovalce. Ko to ni mogoče, je na voljo oskrbovalna ustanova v domačem kraju po načelu, kjer je potreben vrtec, je potreben tudi krajevni dom za stare ljudi; ta je lahko krajevno središče za vrsto oskrbovalnih programov za celotno okolico.

J. Ramovš